

УДК 342.95:[378.6.014.543:354.31](477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.3.18>

СИМОН ОЛЕКСАНДРОВИЧ СЕРБЕНЮК,

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
відділ організації наукової діяльності та захисту інтелектуальної власності;*

 <https://orcid.org/0000-0002-6806-6319>,
e-mail: simon6@ukr.net;

ЛЮДМИЛА СЕРГІЇВНА НАДОПТА,

*кандидат юридичних наук,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
відділ організації наукової діяльності та захисту інтелектуальної власності;*

 <https://orcid.org/0000-0003-2740-1376>,
e-mail: hnuvsresearcher@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ТА ФІНАНСОВІ ЗАСАДИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МАТЕМАТИКО-СТАТИСТИЧНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Роботу присвячено проблемі вдосконалення чинного законодавства України, зокрема в галузі організації договірних наукових досліджень, фінансування наукової діяльності, а також апробації результатів цієї діяльності для подальшого впровадження в роботу підприємств, установ та організацій, що перебувають у підпорядкуванні Міністерства внутрішніх справ України. Проаналізовано чинну нормативно-правову базу із цієї проблематики. Придільено увагу основним практичним проблемам і запропоновано основні шляхи їх вирішення, враховуючи використання математичних розрахунків для встановлення критеріїв на основі запропонованих параметрів. Розглянуто статистику тенденцій розвитку публікаційної активності установ Міністерства внутрішніх справ України в базі даних Scopus.

Попри значну кількість вітчизняних публікацій, присвячених основним напрямкам розвитку і перспективам науки в системі Міністерства внутрішніх справ України, про актуальність фінансування наукової діяльності, вдосконалення матеріально-технічного забезпечення, соціального захисту науковців закладів вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України щонайбільше просто згадувалося серед проблем сучасної української науки. Що ж стосується наукових досліджень зарубіжних учених у галузі механізмів організації та фінансування наукової діяльності, то тут можна зауважити, що найбільш поширеним видом фінансування є надання грантів, а отже, більшість досліджень присвячена грантовим заявкам та їх впливам, а також проблематиці наповнення бюджету фінансування, інноваціям у справедливому фінансуванні тощо. Тобто центральна проблематика цієї статті є недослідженою.

Запропоновано вирішення декількох проблемних питань у вказаній сфері, серед яких: запровадження нового механізму фінансування, зокрема й за умов договірного виконання наукових досліджень; організація спеціальних конкурсів наукових досліджень для установ системи Міністерства внутрішніх справ України; створення Єдиного державного реєстру наукових досліджень у системі Міністерства внутрішніх справ України; розробка онлайн-платформи «Наука в системі МВС» для подання заявок замовниками на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, моніторингу даних потенційними виконавцями та проведення прозорого конкурсу; запровадження нового механізму апробації та отримання актів упровадження в наукову діяльність.

Викладені ідеї та пропозиції щодо запровадження нових організаційно-правових засад здійснення наукових досліджень у системі Міністерства внутрішніх справ України являють собою спробу запровадити практичний механізм щодо раціонального і продуктивного використання наукового потенціалу відомчих закладів та установ для гарантування безпеки держави, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку, застосування позитивного зарубіжного досвіду у цих сферах, а також створення інноваційних методів і технологій, здатних конкурувати з аналогічними досягненнями в міжнародному науковому просторі.

Ключові слова: науково-дослідна робота, науково-конструкторська робота, фінансування, статистичні дані, математичні розрахунки та формули, заклади вищої освіти системи МВС України.

Оригінальна стаття

ВСТУП. Термін «адміністративно-правовий статус закладів вищої освіти МВС України» пропонується розглядати як «стан державної юридичної особи, набутий із додержанням норм законодавства, що забезпечує певний об'єм прав, обов'язків та відповідальності, спрямованих на забезпечення освітньої, наукової, науково-технічної, методичної, організаційної та інших видів діяльності на певних рівнях вищої освіти у відносинах з органами державної влади й управління, здобутий з метою забезпечення процесу підготовки фахівців для потреб системи МВС України» (Аброськин, 2019, с. 40). Тобто наукова і науково-технічна діяльність є важливою складовою діяльності закладів вищої освіти (далі – ЗВО) системи МВС України. Удосконалення механізмів організації наукової діяльності ЗВО системи МВС України має визначний вплив на інтеграцію у світову наукову спільноту, підвищення та забезпечення належного рівня безпеки в суспільстві, а якісний рівень наукових досліджень у цій галузі створює передумови для:

- створення демократичної нормативно-правової бази з урахуванням міжнародного позитивного досвіду, сучасних викликів і загроз, високих стандартів у різних сферах суспільних відносин;
- підготовки висококваліфікованих кадрів, здатних до правотворчості та розуміння основних суспільних потреб у сфері забезпечення прав і свобод людини;
- популяризації, конкурентоспроможності і посилення впливу вітчизняної науки на міжнародному рівні;
- розвитку міжнародного співробітництва тощо.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою статті є вдосконалення організаційно-правових механізмів забезпечення належної фінансової підтримки наукових досліджень (далі – НД) і дослідно-конструкторських робіт (далі – ДКР), що здійснюються в системі МВС України. Для досягнення вказаної мети слід виконати такі завдання: сформулювати основні проблеми в організації фінансування наукової діяльності та апробації результатів наукової діяльності підприємств, установ і організацій системи МВС України; запропонувати механізм вирішення згаданих проблем, визначити учасників НД і ДКР МВС України;

здійснити статистичний огляд наукової діяльності закладів МВС України на основі бази даних Scopus.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. Слід зауважити, що питання вдосконалення організаційно-правових механізмів забезпечення освітньо-наукової діяльності, зокрема у ЗВО МВС України, часто стають предметом наукових досліджень українських учених.

Як зауважує В. В. Сокурєнко (2023, с. 14–15), в контексті умов сьогодення увага освітньо-наукової спільноти повинна бути приділена розвитку наукової діяльності поліцейських (відомчої науки). Науковець зазначає, що значна увага приділяється висвітленню актуальних напрямів наукової діяльності, серед яких можна виокремити: наукове та нормативно-правове забезпечення практичної діяльності органів поліції, оптимізацію моніторингу суспільної оцінки діяльності поліції, вдосконалення нормативної бази діяльності ЗВО, що готують поліцейських.

В. Г. Дрозд і В. В. Абламська (2022) говорять про те, що «удосконалення освітньо-наукової діяльності у ЗВО МВС України можливе за допомогою оновлення та вдосконалення нормативно-правової бази, налагодженого механізму бюджетного фінансування освітньої діяльності та наукових досліджень, ефективної реалізації взаємодії ЗВО МВС України з Національною поліцією з метою забезпечення територіальних органів та підрозділів висококваліфікованими працівниками, які будуть спроможні забезпечувати належний рівень безпеки в державі», згадуючи про слабкий зв'язок ЗВО з наукою як одну із проблем розвитку вищої освіти відповідно до Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021–2031, а також про необхідність «проведення на високому рівні наукових досліджень, які мають на меті вирішення правових, організаційних, технічних, оперативних, інформаційних та інших проблем у сфері правоохоронної діяльності, а освітньо-наукова діяльність у ЗВО МВС України має бути спрямована, зокрема, на постійне вдосконалення освітнього процесу, аналіз його ефективності і відповідності потребам службової діяльності». Аналізуючи дослідження українських учених, маємо вказати й на їхню увагу до необхідності «вдосконалення» та осучаснення «нормативно-правової бази, налагодження механізму бюджетного

фінансування освітньої діяльності та наукових досліджень» (Абламська, Дрозд, 2022).

Але попри значну кількість публікацій (Смерницький, Неня, 2017; Орлов, Чернявський, 2014; Черней, 2014), присвячених основним напрямкам розвитку і перспективам науки в системі МВС України, актуальність фінансування наукової діяльності, вдосконалення матеріально-технічного забезпечення, соціального захисту науковців ЗВО МВС України щонайбільше просто згадувалися серед проблем сучасної української науки.

Що ж стосується наукових досліджень іноземних учених у сфері механізмів організації та фінансування наукової діяльності, то зауважимо таке. Оскільки основним видом фінансування є надання грантів, переважна більшість досліджень присвячена саме грантовим заявкам та особливостям їх оцінювання (Roy, 1985; O'Malley et al., 2009; Stephan, 2010), ефектам впливу результатів розгляду грантових заявок на подальшу наукову діяльність учених та її фінансування (Bol, Vaan, Rijt, 2018; Fortin, Currie, 2013; Weinberg et al., 2014). Окрім того, чимала увага приділена таким напрямкам, як-от: проблема фінансування наукових досліджень і шляхи її подолання (Howard, Laird, 2013; Stephan, 2010), адже з кожним роком кількість учених збільшується, а бюджет фінансування має тенденцію залишатися приблизно сталим; інші фактори, окрім фінансування, що впливають на продуктивність наукової праці (Colatat, 2015); інноваційні пропозиції щодо справедливого фінансування науки (Lehner, Hunzeker, Ziegler, 2017; Bollen et al., 2017).

З огляду на зазначене вище доречно запропонувати механізм фінансування наукової та науково-технічної діяльності працівників ЗВО системи МВС України.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Для ефективного виконання поставлених завдань і досягнення мети дослідження була застосована сукупність загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання. За допомогою системного методу було досліджено сучасний стан організаційно-правового забезпечення наукової діяльності в системі МВС України та визначено основні проблемні питання, що існують у цій сфері сьогодні. Метод узагальнення було застосовано при розгляді нормативно-правового забезпечення організації наукової діяльності у МВС України як системи нормативно-правових актів різної юридичної сили, що потребує вдосконалення. Метод структурного аналізу дозволив визначити, які відомчі нормативно-правові акти, що зараз регулюють організацію наукової діяль-

ності, є застарілими та потребують оновлення з урахуванням сучасних реалій. З метою аналізу вітчизняної та зарубіжної літератури був використаний метод порівняння, за допомогою якого було визначено, які проблемні питання у сфері організації наукових досліджень є першочерговими в різних вітчизняних і міжнародних системах організації наукових досліджень. Статистичний метод був застосований для визначення основних тенденцій публікаційної активності ЗВО і наукових установ системи МВС України та визначення проблемних питань у цій сфері. За допомогою елементів математики на основі запропонованих параметрів було встановлено критерії та механізм конкурсу на виконання наукових досліджень закладами й установами системи МВС України, що фінансуються з державного бюджету.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИСКУСІЯ. Як уже було зазначено вище, основним джерелом фінансування наукової діяльності в зарубіжних країнах є отримання грантів і замовлення проведення конкретних наукових досліджень з боку певних підприємств, установ та організацій (взаємодія «бізнес-наука-технології»). Результати таких досліджень у подальшому впроваджуються в діяльність замовника. Що ж стосується української системи фінансування, то протягом останніх років вона поєднує як фінансування з державного бюджету, так і грантову підтримку шляхом залучення інвесторів до створення грантових програм або підтримки стартапів. Проте фінансування наукових досліджень переважно все ж таки відбувається за рахунок асигнувань із Державного бюджету України, наприклад Національним фондом досліджень.

Так, за даними Міністерства фінансів України, у Державному бюджеті України на 2023 рік видатки на наукову і науково-технічну діяльність передбачено в розмірі 11,9 млрд грн. З них 8,5 млрд грн (приблизно 72 % загального обсягу видатків) спрямовано Національній академії наук України та п'яти національним галузевим академіям наук; 1,1 млрд грн (приблизно 10 % обсягу видатків) – на заклади вищої освіти та наукові установи сфери управління Міністерства освіти і науки України; 0,6 млрд грн (приблизно 5 % загального обсягу видатків) – на наукові установи сфери управління інших органів виконавчої влади¹.

¹ Мінфін: На фінансування науки у 2023 році спрямовано майже 12 млрд грн // Урядовий портал : офіц. сайт. 06.02.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-na>

Що ж стосується фінансування наукової діяльності органів та підрозділів ЗВО, науково-дослідних установ МВС України, то тут ситуація ускладнюється через такі зовнішні фактори:

– Міністерство освіти і науки України здійснює фінансування наукової діяльності, зокрема на основі атестації, лише тих установ, що перебувають у його підпорядкуванні або підпорядкуванні Національної академії наук України;

– низка додаткових державних асигнувань наукової діяльності через проведення додаткових конкурсів наукових досліджень через систему «Наука в університетах» також розраховані лише для закладів, які перебувають у підпорядкуванні Міністерства освіти і науки України;

– підприємства, установи та організації, які у своїй діяльності повністю або частково займаються проведенням наукових досліджень і не перебувають у підпорядкуванні Міністерства освіти і науки або Національної академії наук України, мають низку обмежень на отримання різних видів фінансової підтримки. Це стосується, наприклад, розподілів державних премій та стипендій за визначні наукові результати, зокрема для молодих учених;

– нормативна-правова база, яка регулює діяльність установ, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, не повною мірою застосовується для закладів іншого підпорядкування.

До внутрішніх факторів, що ускладнюють ситуацію, можна віднести такі:

– недостатність налагодженої ефективної співпраці практиків і науковців з актуальних питань службової діяльності, необхідність розробки інструменту щодо ознайомлення з науковими результатами для уникнення дублювань уже досліджених проблемних питань та раціонального розподілу замовлень наукових досліджень;

– відсутність нормативної-правової бази, що регламентує організацію наукової діяльності, її фінансування та процедури апробації (впровадження) результатів наукових досліджень підприємств, установ, організацій МВС України. Зокрема, це проявляється в такому: наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про організацію наукової діяльності в системі МВС України» від 15 травня 2007 року

finansuvannia-nauky-u-2023-rotsi-spriamovano-maizhe-12-mlrd-hrn (дата звернення: 24.08.2023).

№ 154 втратив чинність на підставі наказу МВС України від 18 липня 2022 року № 436. Наказ № 154 затверджував як Положення про Наукову раду МВС України та її персональний склад, так і Положення про організацію проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у системі МВС України, яким регулювалося, зокрема, визначення суб'єктів наукової та науково-технічної діяльності в системі МВС України та їхні повноваження, завдання здійснення наукової та науково-технічної діяльності, порядок планування і проведення наукової діяльності, впровадження результатів наукової діяльності, а також звітування про проведену роботу тощо. Хоча й вказаний нормативний акт закріплював застарілі механізми регулювання наукової діяльності в системі МВС України, однак він був невід'ємною частиною засад здійснення наукової діяльності в системі МВС України, і відсутність нового нормативного акта, який би регулював ці питання, не сприяє прогресу в науковій діяльності.

На основі вищевикладеного можна сформулювати такі основні проблеми в організації та фінансуванні наукової діяльності підприємств, установ та організацій системи МВС України:

1) відсутність механізму фінансування виконання науково-дослідної роботи співробітниками ЗВО МВС України, зокрема за держбюджетними тематиками та господарчими договорами, відсутність переліку суб'єктів договірних відносин у сфері виконання науково-дослідних робіт та їх впровадження, регулювання договірної виконання наукових досліджень ЗВО і науково-дослідних установ системи МВС України, критеріїв відбору виконавців та передумов для якісної роботи виконавця і об'єктивізму з боку замовника;

2) необхідність оптимізації наукових досліджень, відсутність ефективної системи раціонального використання наукового потенціалу закладів і установ у системі МВС України та норм, що регулюють упровадження (апробацію) наукових результатів у професійну діяльність підрозділів міністерства, а також підприємств, установ та організацій, які перебувають у підпорядкуванні МВС України.

Для оцінки якісних показників наукової діяльності закладів та установ системи МВС України вважаємо за доцільне навести статистику наукових публікацій, проіндексованих у Scopus.

Отже, згідно з даними міжнародної наукометричної бази Scopus¹ станом на період з

1999 року до початку липня 2023 року ЗВО та науково-дослідні установи МВС України опублікували і мають проіндексованими 1 009 наукових праць, кількість яких у 2023 році становить 84 публікації. Найбільше робіт було проіндексовано у 2020 році – 240, а найменше

у 2000 та 2009 роках – 0, у 1999, 2002–2004, 2007–2011 роках – по 1. Хоча й наявна тенденція до зростання проіндексованих робіт, але останніми роками спостерігається певний спад (див. рис. 1).

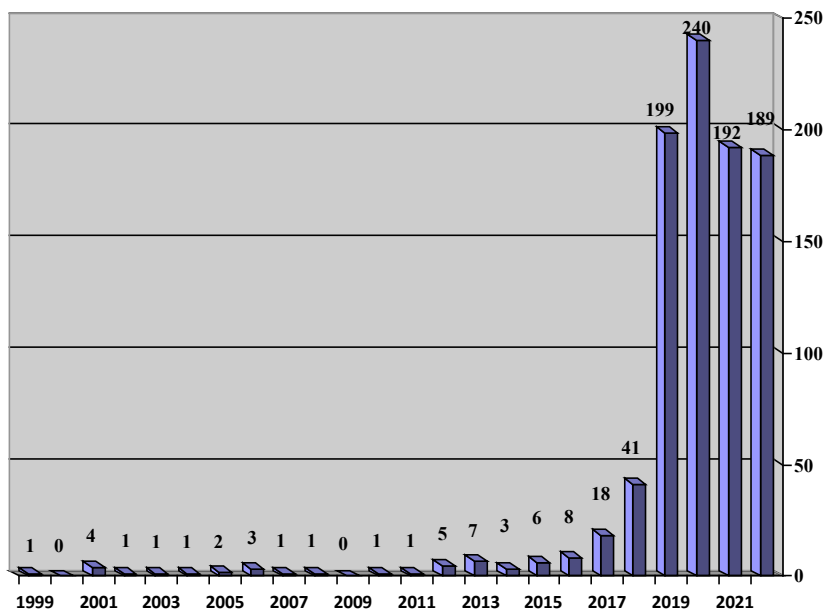

Рис. 1. Кількість публікацій установ МВС України, проіндексованих у Scopus за 1999–2022 роки

У вигляді графіка прогрес публікаційної активності підприємств, установ та організацій МВС України у виданнях, що індексуються в міжнародній базі даних Scopus, виглядає таким чином (див. рис. 2.):

¹ Documents // Scopus : сайт. URL: <https://www.scopus.com/results/results.uri?sort=plf-f&src=s&sid=0068fddc886008f1df96d7e967444df1&sot=aff&sdt=a&sl=129&s=AF-ID%2860117106%29+OR+AF-ID%2860122181%29+OR+AF-ID%2860175961%29+OR+AF-ID%2860025462%29+OR+AF-ID%2860120869%29+OR+AF-ID%2860117105%29+OR+AF-ID%2860277233%29&origin=AffiliationProfile&editSaveSearch=&txGid=b6e6fce52875dc1093b46a0195ab33c3#> (дата звернення: 24.08.2023).

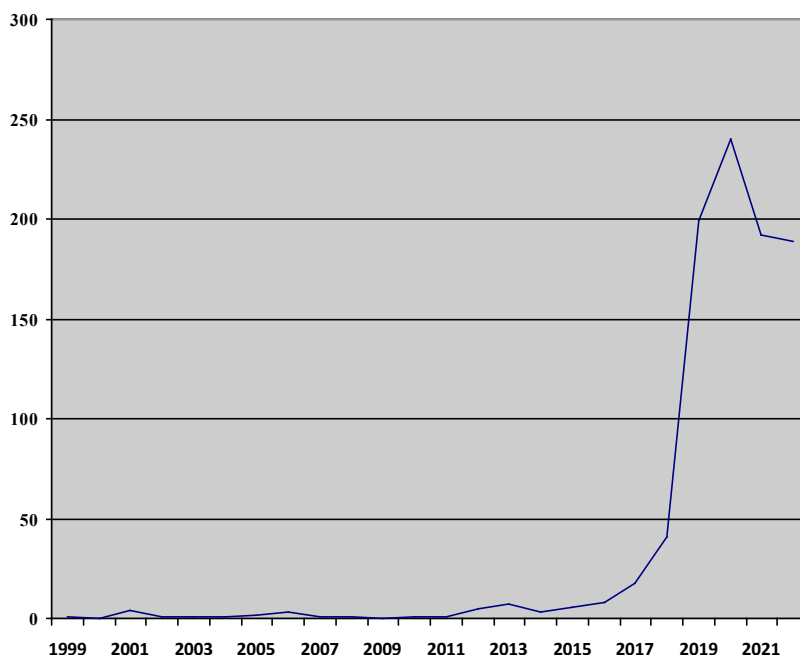

Рис. 2. Графік публікаційної активності установ МВС України в базі Scopus за 1999–2022 роки

Серед установ найбільше публікацій мають:

1. Харківський національний університет внутрішніх справ – 326;
2. Львівський державний університет внутрішніх справ – 233;
3. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ – 200.

Враховуючи тенденцію до значного зростання останніми роками кількості публікацій представників закладів та установ системи МВС України в авторитетних світових виданнях, що індексуються в наукометричній базі Scopus, можна зробити висновок про те, що наукові досягнення наших учених визнають у світовій науковій спільноті. Безумовно, для втримання та в подальшому збільшення цих показників необхідною є державна підтримка вчених, що займаються науковою діяльністю в закладах та установах системи МВС України, зокрема за допомогою розробки механізму фінансування наукових досліджень.

Варто зауважити, що запровадження фінансування договірних наукових досліджень і регулювання наукової діяльності в напрямках забезпечення академічної доброчесності підвищить якість наукових досліджень у прикладних галузях права, що відкриває більше можливостей для інтеграції у світовий науковий простір у сфері попередження та розслідуван-

ня кримінальних правопорушень, кібербезпеки тощо.

Враховуючи викладене, можна запропонувати способи вирішення наявних проблем шляхом: виділення коштів для апарату МВС України, установ, підприємств та організацій, що підпорядковані міністерству, для проведення і супроводу наукових досліджень, результати яких необхідні для професійної діяльності й підготовки кадрів у системі внутрішніх справ; організації спеціальних конкурсів наукових досліджень для установ МВС України або долучення їх до конкурсів наукових досліджень, які організовує Міністерство освіти і науки України, за умови скасування будь-яких впливів афіліації на результати таких конкурсів.

Тепер щодо механізму організації та фінансування наукових досліджень за замовленнями в підприємствах, установах, організаціях МВС України. На нашу думку, доцільно створити Єдиний державний реєстр наукових досліджень у системі МВС України, який міститиме дані про виконані наукові дослідження, їх результати та всі дані, пов'язані з процесом їх проведення, апробації, впровадження (замовники, виконавці, строки проведення, етапи тощо), а також дані всіх потенційних виконавців. Крім того, існує потреба в онлайн-

платформі «Наука в системі МВС» (далі – онлайн-платформа), що забезпечить легкість подання заявок замовниками на проведення ДКР та НД, можливість моніторингу і подання згоди на виконання таких заявок потенційними виконавцями, проведення прозорого конкурсу за рейтинговою системою, онлайн-перевірки звітності й етапів виконання наукової роботи замовником або підрозділом МВС України.

За таких умов замовнику рекомендовано подавати через онлайн-платформу належним чином оформлену заявку на проведення наукової роботи. Відповідальний підрозділ МВС України опрацьовує отримані дані та залежно від поточного стану проведення відповідних досліджень надає висновок: відкрити конкурс на проведення досліджень за заявкою; відкрити конкурс за окремими пунктами досліджень, затребуваних у заявці; відправити запит на доопрацювання замовнику (через

недоліки в оформленні, недостатнє обґрунтування актуальності досліджень, значну кількість уже проведених досліджень за вказаною тематикою); відмовити у проведенні конкурсу у зв'язку з наявними результатами досліджень (з обов'язковим наданням даних із реєстру про відомі дослідження та результати).

У разі відкриття конкурсу на проведення наукових досліджень відповідне повідомлення розміщується на онлайн-платформі, заявником встановлюються терміни подання заявок. Потенційними виконавцями, які беруть участь у конкурсі на виконання наукових досліджень, можуть бути ЗВО чи науково-дослідні установи МВС України як із власної ініціативи, так і обрані рішенням підрозділу міністерства.

Переможця конкурсу пропонується визначати на основі рейтингу (Р) відповідно до такої формули:

$$P=K+\Pi+B+3,$$

де $K = K_1 + K_2 + K_3$,

$$K_1 = 100 \times \frac{\text{кількість публікацій у Scopus за попередній рік}}{\text{сума кількості авторів усіх цих публікацій}},$$

$$K_2 = 100 \times \frac{\text{кількість публікацій у Web of Science за попередній рік}}{\text{сума кількості авторів відповідних публікацій}},$$

коефіцієнт K_3 враховує кількість публікацій за попередній рік у кварталях Q1–Q4:

$$K_3 = 100 \times \frac{3 \times (Q1 + Q2) + 2 \times Q3 + Q4}{\text{сума кількості авторів усіх цих публікацій}},$$

$$\Pi = \frac{\text{сума оцінок (на даний момент) за усі виконані НД та ДКР}}{\text{кількість виконаних НД та ДКР}},$$

коефіцієнти В та З – коефіцієнти зацікавленості у виконанні проєкту виконавця та замовника відповідно (на свій розсуд, враховуючи будь-які чинники та умови співпраці, кожен з них може поставити оцінку в межах від (-5) до (+5)).

За однакової кількості балів перевагу рекомендовано надати учаснику з більшим коефіцієнтом К. У разі рівності останнього коефіцієнта для кількох установ рекомендовано дозволити їм виконувати проєкт спільно. Причому Наукова рада МВС України уповноважена на вирішення всіх спірних питань щодо конкурсу.

Після оголошення результатів конкурсу виконавець у термін, що не перевищує 10-ти робочих днів, на основі даних замовника формує остаточну тему НД чи ДКР та розробляє план проведення робіт, який погоджує із замовником. Після погодження виконавець отримує фінансову підтримку в розмірі, що

забезпечує якісне виконання проєкту, і приступає до наукової роботи. Порядок та умови виконання НД і ДКР визначаються чинним законодавством України.

За результатами виконання НД і ДКР виконавець складає: звіт про виконання НД (ДКР), затверджує його на засіданні Вченої ради, а також акт здавання-приймання НД (ДКР), затверджує його і направляє замовникові. Звіт надсилається до підрозділу МВС України протягом семи робочих днів після затвердження Вченою радою. Замовник вивчає стан та якість виконання НД (ДКР) і у разі згоди з отриманими результатами підписує акт здавання-приймання протягом 10-ти робочих днів. Виконавець отримує решту фінансування. Після підписання акт здавання-приймання НД (ДКР) направляється виконавцю, а його копія – до підрозділу МВС України. У разі виявлення недоліків у проведених НД (ДКР) замовник має право повернути замовлення для

доопрацювання із зазначенням конкретних недоліків та строків їх усунення або ж оголосити про проведення конкурсу з пошуку іншого виконавця. Замовлення пропонується вважати виконаним із моменту підписання замовником акта здавання-приймання НД (ДКР).

Після підписання акта здавання-приймання НД (ДКР) замовник проводить апро-

бацію результатів і слідкує за їх апробацією в інших установах. За результатами апробації замовник виставляє через певні проміжки часу оцінки за виконаний проєкт (за принципом – кількість балів відповідає відсотку вирішення проблемних завдань) згідно з таблицею:

Вид і терміни апробації	Початкова (до 1-го місяця після виконання)	Попередня (до 3-х місяців)	Поточна (3–12 місяців)	Остаточна (на основі річного періоду апробації)
Шкала оцінювання	0–100	0–100	0–100	0–100

На підставі моніторингу даних замовник складає відповідний звіт, який надсилає до підрозділу МВС України, що перевіряє дані та вносить до реєстру. На підставі оцінки звіту замовника та погодження статистичних даних підрозділом МВС України на онлайн-платформі можна згенерувати акт впровадження.

Щодо питання визначення учасників НД і ДКР. Зокрема, пропонуємо такі формулювання.

1. *Суб'єктами договірних відносин у сфері виконання та впровадження НД і ДКР ЗВО МВС України є:* замовники (органи та підрозділи системи МВС України, центральні органи виконавчої влади, інші замовники), виконавці (ЗВО та наукові установи системи МВС України з необхідною матеріально-технічною базою), спеціально створений в апараті МВС України структурний підрозділ, завданням якого є контроль, регулювання, координація та інформаційна підтримка відносин між замовником та виконавцем.

2. *Замовник НД і ДКР:*

– визначає проблему, обґрунтовує необхідність виконання, формулює вимоги до її вирішення та форму його представлення і подає до спеціально створеного в апараті МВС України структурного підрозділу за встановленою формою заявку на проведення НД або ДКР;

– як додаток до даних попереднього пункту надає замовнику наявні вихідні дані: аналітичні, статистичні, інформаційні та інші, враховуючи, за можливості, листування між підприємствами, установами та організаціями і їх підрозділами, супровідну документацію щодо спроб вирішення проблеми;

– на прохання виконавця допомагає у проведенні НД або ДКР у межах своєї компетенції;

– має право на перевірку стану виконання замовлення на НД або ДКР у будь-який момент їх виконання;

– проводить апробацію результатів замовлення, про результати якої подає необхідний висновок;

– надає виконавцю акт упровадження і ставить статистичну оцінку відповідно до зазначеного вище;

– за необхідності подає на доопрацювання результати НД або ДКР з обґрунтуванням або статистичними даними та зазначенням недоліків: повертає на доопрацювання виконавцю протягом року після першої апробації або подає заявку на пошук іншого виконавця;

– протягом року після впровадження результату НД або ДКР моніторить та оцінює його використання у практичній діяльності (у своїй та інших установах) і виставляє статистичні оцінки. Відповідні оцінки мають бути підтвержені звітами, які надсилаються до спеціально створеного в апараті МВС України структурного підрозділу;

має беззаперечне право на використання результатів НД або НДР у своїй практичній діяльності.

3. *Виконавець НД і ДКР:*

1) провадить наукову діяльність та розробляє наукову продукцію;

2) визначає тему, методологію та складає план проведення НД і ДКР відповідно до завдань, поставлених у замовленні;

3) у разі необхідності порушує перед замовником питання про надання додаткових даних, зміну строків виконання замовлення, проведення апробації або впровадження результатів у практичну діяльність;

4) бере участь в апробації результатів НД і ДКР;

5) володіє авторством і авторськими правами на результати НД або НДР;

6) передає результати НД або НДР замовнику для некомерційного використання у професійній діяльності. У разі комерційного використання за згодою автора/авторського

колективу НД або НДР прибуток розподіляється між замовником та авторами у відношенні 1:3 відповідно;

7) після отримання акта впровадження надсилає до спеціально створеного в апараті МВС України структурного підрозділу звіт у довільній формі про перебіг, етапи й терміни виконання дослідження, їх апробацію і впровадження.

4. Спеціально створений в апараті МВС України структурний підрозділ:

- приймає і перевіряє дані заявок на виконання досліджень від замовників;

- опрацьовує, систематизує та аналізує замовлення, перевіряє їх із метою виключення дублювання досліджень, які були виконані або виконуються;

- підтримує, координує й контролює роботу Єдиного державного реєстру наукових досліджень у системі МВС України про замовлення, замовників та потенційних виконавців;

- надає інформаційну підтримку з користування реєстром та онлайн-платформою;

- має можливість призначати кандидатів на виконання заявок серед ЗВО МВС України;

- здійснює нагляд за дотриманням термінів виконання НД та ДКР;

- здійснює контроль за виконанням заявки про виконання наукової роботи на прохання замовника.

ВИСНОВКИ. Підсумовуючи викладене, маємо зауважити, що існує низка організаційно-правових питань, які зараз є перешкодою для створення ефективного механізму здійснення наукових досліджень у системі МВС України.

У нашому науковому дослідженні запропоновано вирішення декількох проблемних питань у зазначеній сфері, а саме:

- запровадження нового механізму фінансування, зокрема за умов договірної виконання наукових досліджень;

- організація спеціальних конкурсів наукових досліджень для установ системи МВС України;

- створення Єдиного державного реєстру наукових досліджень у системі МВС України;

- створення онлайн-платформи «Наука в системі МВС» для подання заявок замовниками на проведення ДКР та НД, моніторингу даних потенційними виконавцями та проведення прозорого конкурсу;

- запровадження нового механізму апробації та отримання актів впровадження.

Поступове вирішення цих питань, системне напрацювання та вдосконалення наявних процесів, що стосуються виконання досліджень, їх фінансування, апробації та впровадження, дозволить використовувати науковий потенціал відомчих закладів та установ для забезпечення безпеки держави, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку, застосування позитивного зарубіжного досвіду в цих сферах, а також створення інноваційних методів і технологій, здатних конкурувати з аналогічними досягненнями в міжнародному науковому просторі.

Викладені ідеї та пропозиції щодо запровадження нових організаційно-правових засад здійснення наукових досліджень у системі МВС України являють собою спробу вдосконалити наявні механізми та оптимізувати основні процеси наукового забезпечення правоохоронної діяльності.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Абламська В. В., Дрозд В. Г. Деякі питання вдосконалення освітньо-наукової діяльності ЗВО МВС України в умовах воєнного стану // Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану : зб. наук. пр. (м. Харків, 26 трав. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. тактич. та спец. фіз. підгот. ф-ту № 3, Наук. парк «Наука та безпека». Харків, 2022. С. 162–164.

2. Аброськин В. В. Поняття та структура адміністративно правового статусу закладів вищої освіти МВС України як суб'єктів реалізації освітньої функції держави. *Наукові записки. Серія: Право*. 2019. № 6, Т. 1. С. 37–44.

3. Дрозд В. Г., Абламська В. В. Організаційні аспекти діяльності закладів вищої освіти системи МВС України // Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану : зб. тез Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзначення Дня науки-2022 в Україні (м. Київ, 24 трав. 2022 р.) / ДНДІ МВС України. Київ, 2022. С. 155–158.

4. Орлов Ю. Ю., Чернявський С. С. Інноваційна складова відомчої науки як чинник реформування органів внутрішніх справ України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 2. С. 16–26.

5. Смерницький Д. В., Неня О. В. Реформування наукової і науково-технічної діяльності в системі МВС України: питання адміністративно-правового регулювання. *Наука і правоохорона*. 2017. № 3. С. 7–14.

6. Сокуренько В. В. Основні напрями розвитку поліцейської освіти та науки на сучасному етапі розвитку держави // Проблеми сучасної поліцейської : тези доп. III наук.-практ. конф. (м. Вінниця,

11 трав. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця, 2023. С. 11–15.

7. Черней В. В. Роль відомчої освіти та науки в забезпеченні протидії кіберзлочинності в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 3. С. 3–15.

8. Bol T., Vaan M., Rijt A. The Matthew effect in science funding. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 2018. No. 115 (19). Pp. 4887–4890. DOI: <https://doi.org/10.1073/pnas.1719557115>.

9. Bollen J., Crandall D., Junk D., Ding Y., Börner K. An efficient system to fund science: from proposal review to peer-to-peer distributions. *Scientometrics*. 2017. Vol. 110. Pp. 521–528. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11192-016-2110-3>.

10. Colatat P. An organizational perspective to funding science: Collaborator novelty at DARPA. *Research Policy*. 2015. Vol. 44, Iss. 4. Pp. 874–887. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2015.01.005>.

11. Fortin J.-M., Currie D. Big Science vs. Little Science: How Scientific Impact Scales with Funding. *PLoS ONE*. 2013. Vol. 8. Iss. 6. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0065263>.

12. Howard D., Laird F. The New Normal in Funding University Science. *Issues in Science and Technology*. 2013. Vol. 30, No. 1. Pp. 71–76.

13. Lehner E., Hunzeker D., Ziegler J. Funding Science with Science: Cryptocurrency and Independent Academic Research Funding. *Ledger*. 2017. Vol. 2. Pp. 65–76. DOI: <https://doi.org/10.5195/ledger.2017.108>.

14. O'Malley M., Elliott K., Haufe C., Burian R. Philosophies of Funding. *Cell*. 2009. Vol. 138, Iss. 4. Pp. 611–615. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cell.2009.08.008>.

15. Roy R. Funding Science: The Real Defects of Peer Review and An Alternative to It. *Science, Technology & Human Values*. 1985. Vol. 10, No. 3. Pp. 73–81.

16. Stephan P. The Economics of Science – Funding for Research. *International Centre for Economic Research Working Paper*. 2010. No. 12. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.1634772>.

17. Weinberg B. A., Owen-Smith J., Rosen R. F., Schwarz L., Allen B. M., Weiss R. E., Lane J. Science Funding and Short-Term Economic Activity. *Science*. 2014. Vol. 344, Iss. 6179. Pp. 41–43. DOI: <https://doi.org/10.1126/science.1250055>.

Надійшла до редакції: 29.08.2023

Прийнята до опублікування: 22.09.2023

REFERENCES

1. Ablamska, V. V., & Drozd, V. H. (2022, May 26). *Some issues of improving the educational and scientific activities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine under martial law* [Conference presentation abstract]. Training of law enforcement officers in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine under martial law, Kharkiv, Ukraine.

2. Abroskin V. The concept and structure of administrative and legal status of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as subjects of realization of educational function of the state. *Scientific Notes. Series: Law*, 6(1), 37–44.

3. Bol, T., Vaan, M., & Rijt, A. (2018). The Matthew effect in science funding. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(19), 4887–4890. <https://doi.org/10.1073/pnas.1719557115>.

4. Bollen, J., Crandall, D., Junk, D., Ding, Y., & Börner, K. (2017). An efficient system to fund science: from proposal review to peer-to-peer distributions. *Scientometrics*, 110, 521–528. <https://doi.org/10.1007/s11192-016-2110-3>.

5. Cherniei, V. V. (2014). The role of departmental education and science in countering cybercrime in Ukraine. *Scientific Herald of the National Academy of Internal Affairs*, 3, 3–15.

6. Colatat, P. (2015). An organizational perspective to funding science: Collaborator novelty at DARPA. *Research Policy*, 44(4), 874–887. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2015.01.005>.

7. Drozd, V. H., & Ablamska, V. V. (2022, May 24). *Organizational aspects of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine* [Conference presentation abstract]. International Scientific and Practical Internet Conference “Relevance and peculiarities of scientific research in the conditions of martial law”, Kyiv, Ukraine.

8. Fortin, J.-M., & Currie, D. (2013). Big Science vs. Little Science: How Scientific Impact Scales with Funding. *PLoS ONE*, 8(6). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0065263>.

9. Howard, D., & Laird, F. (2013). The New Normal in Funding University Science. *Issues in Science and Technology*, 30(1), 71–76.

10. Lehner, E., Hunzeker, D., & Ziegler, J. (2017). Funding Science with Science: Cryptocurrency and Independent Academic Research Funding. *Ledger*, 2, 65–76. <https://doi.org/10.5195/ledger.2017.108>.

11. O'Malley, M., Elliott, K., Haufe, C., & Burian, R. (2009). Philosophies of Funding. *Cell*, 138(4), 611–615. <https://doi.org/10.1016/j.cell.2009.08.008>.

12. Orlov, Yu. Yu., & Cherniavskiy, S. S. (2014). The innovative component of departmental science as a factor in the reform of internal affairs bodies of Ukraine. *Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 2, 16–26.
13. Roy, R. (1985). Funding Science: The Real Defects of Peer Review and An Alternative to It. *Science, Technology & Human Values*, 10(3), 73–81.
14. Smernytskyi, D. V., & Nenia, O. V. (2017). Reforming scientific and scientific and technical activity in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: the issue of administrative and legal regulation. *Nauka i Pravoohorona*, 3, 7–14.
15. Sokurenko, V. V. (2023, May 11). *The main directions of the development of police education and science at the current stage of the state's development* [Conference presentation abstract]. III Scientific and Practical Conference “Problems of modern police science”, Vinnytsia, Ukraine.
16. Stephan, P. (2010). The Economics of Science – Funding for Research. *International Centre for Economic Research Working Paper*, 12. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1634772>.
17. Weinberg, B. A., Owen-Smith, J., Rosen, R. F., Schwarz, L., Allen, B. M., Weiss, R. E., & Lane, J. (2014). Science Funding and Short-Term Economic Activity. *Science*, 344(6179), 41–43. <https://doi.org/10.1126/science.1250055>.

Received the editorial office: 29 August 2023

Accepted for publication: 22 September 2023

SYMON OLEKSANDROVYCH SERBENYUK,

*Kharkiv National University of Internal Affairs,
Department of Scientific Activity Organization and Intellectual Property Protection;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6806-6319>,
e-mail: simon6@ukr.net;*

LIUDMYLA SERHIIVNA NADOPTA,

*Candidate of Law,
Kharkiv National University of Internal Affairs,
Department of Scientific Activity Organization and Intellectual Property Protection;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2740-1376>,
e-mail: hnuvsresearcher@gmail.com*

**ORGANISATIONAL, LEGAL AND FINANCIAL BASES FOR SCIENTIFIC ACTIVITY
IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE MINISTRY OF INTERNAL
AFFAIRS OF UKRAINE: PROBLEMS AND SOLUTIONS BASED ON
MATHEMATICAL AND STATISTICAL METHODOLOGY**

The work is devoted to the problem of improving the current legislation of Ukraine, in particular, in the area of organisation of contractual scientific research, financing of scientific activities, and testing the results of these activities for further implementation in the work of enterprises, institutions and organisations subordinated to the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The current legal framework on this issue has been analysed. Attention has been paid to the main practical problems and the main ways of solving them have been proposed, taking into account the use of mathematical calculations to establish criteria based on the proposed parameters. The statistics of trends in the development of publication activity of the institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the Scopus database have been considered.

Despite a significant number of domestic publications on the main directions of development and prospects of science in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the relevance of funding scientific activities, improving material and technical support, and social protection of researchers of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine has at most been merely mentioned among the problems of modern Ukrainian science. Regarding the research of foreign scholars in the field of mechanisms of organisation and financing of scientific activities, it can be noted that the most common type of funding is grants, and therefore most studies are devoted to grant applications and their impact, as well as the problems of filling the funding budget, innovations in equitable funding, etc. Thus, the central issue of this article has not been studied.

The solutions to several problematic issues in this area have been proposed, including: introduction of a new funding mechanism, in particular, under the conditions of contractual research; organisation of special research competitions for institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine; creation of the Unified State Register of Scientific Research in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine; development of the online platform “Science in the

MIA System” to allow customers to submit applications for research and development work, monitor data by potential contractors and hold a transparent competition; introduce a new mechanism for testing and obtaining acts of implementation in scientific activities.

The ideas and proposals for the introduction of new organisational and legal frameworks for scientific research in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine are an attempt to introduce a practical mechanism for the rational and most productive use of the scientific potential of departmental institutions and establishments to ensure the security of the State, protection of human rights and freedoms, combating crime, maintaining public safety and order, applying positive foreign experience in these areas, as well as the creation of innovative methods and technologies that can compete with similar achievements in the international scientific space.

Key words: *research work, research and development work, funding, statistics, mathematical calculations and formulas, higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs.*

Цитування (ДСТУ 8302:2015): Сербенюк С. О., Надопта Л. С. Організаційно-правові та фінансові засади наукової діяльності в закладах вищої освіти МВС України: проблеми і шляхи вирішення з використанням математико-статистичної методології. *Право і безпека*. 2023. № 3 (90). С. 214–225. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.3.18>.

Citation (APA): Serbenyuk, S. O., & Nadopta, L. S. (2023). Organisational, legal and financial bases for scientific activity in higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: problems and solutions based on mathematical and statistical methodology. *Law and Safety*, 3(90), 214–225. <https://doi.org/10.32631/pb.2023.3.18>.